

Megjelenik
1 évfolyam 12 íven,
egyes szám a hónap 1-én.
Előfizetési díja:
1 forint.

IRODALMI SZEMLE.

KIADÓ ÉS SZERKESZTŐ:
LUGA LÁSZLÓ.

Hirdetések
kétszer hasábozott
petitsoronként
6 krajezárral
számíttatnak.

Eger. IV. évfolyam.

3. szám.

Marczius 1-én, 1879.

A Görres-egyletről.

E lapok hasábjain¹⁾ alkalmat vettünk magunknak a Görres születésének százéves évfordulójakor alapított Görres-egyletet megismertetni, annak eddigi kiadványairól s különösen az 1877-iki müncheni közgyűlés határozatairól megemlékezni. Mivel pedig ez a társulat mind nagyobb mérvű tevékenységet fejt ki, s úgy látszik, csakhamar központjává fog válni német hitsorsosaink kath. irányu törekvéseinek, nem lesz talán érdektelen akkori soraink kiegészítésül röviden előadni, mit tett, mennyiben haladott a müncheni közgyűlés óta.

Az egylet 1878. augusztus utolsó napjaiban tartotta Kölnben III. közgyűlését. A mint növekszenek kiadványai, úgy nagyobb mindig a közgyűlések látogatóinak, s a tagoknak száma is. Most van 1409 tagja, 562 részvevője s 12 tiszteleti tagja. (1877-ben volt 938 tag (10 mark fizetési kötelezettséggel) 423 részvevő (3 mark f.) 1878-i bevétel volt 17 ezer 152 mark (1877: 14 ezer 655). S e szerint a tagokban és bevételekben egyforma az emelkedés. Ezen összeggel még nem lehet sokat tenni, s mégis a kiadványok s az államszótár előkészítési költségei ebből lettek fedezve.

A közgyűlést a nagyszertű kölni dómban tartott istentisztelet előzte meg. Baudri felszentelt püspök és vicarius megnyitó beszéde után Dr. Simar tanár néhány szót szentelt a társulat mult évben elhalt három nagyérdemű tagja emlékének. Ki csak kissé járatos is a német kath. irodalmi törekvések méltatásában, ismeri nevöket. Haláluk a német katolikusok őszinte gyászára érdemes. Busz Ferencz, freiburgi volt tanár, centrumpárti képviselő, az államjogi irodalomnak kath. irányu művelője, több történeti, s kivált egy kitűnő, a Jézus-társaságról írt apologetikus munka szerzője, s általában a kath. ügynek ifjú erélyű harcosa; Dr. Alzog János, kinek egyháztörténeti munkáit jobban ismerjük, semhogy egyebet mondanék felöle; és Arndts Lajos, a kath. szellemű jogász s kiválóan romanista, szakember a szó szoros értelmében. (a ki nélkül, mint nem alap nélkül mondják, Hoffmann Pál sem irt volna a római jogról) — ezek a német kath. irodalom s a G.-egylet veszteségei. Mindhármán tiszteleti tagjai voltak az egyletnek. Helyökre Hettinger, Janssen és Reichensperger Péter választottak. Mind ismert nevek A közgyűlés általános érdekű tudományos ülésén Henser kölni kanonok értekezett

a kölni templomokról, Dr. Mosler a dráma történetéről az újkor kezdetén, és dr. Haffner Schellingről, ennek bölcseleti rendszeréről és hatásáról. Mind ezen értekezések egész terjedelmökben közöltetnek az egylet évi jelentéseiben.

Nézük már most a szakosztályok működését. A társulat alapszabályai szerint, négy szakosztályban fejtik ki a tagok tevékenységöket. u. m. van szakosztály a) a bölcseleti, b) jog-és társadalomtudományi, c) történeti és irodalmi, d) természettudományi ágak művelésére. A két első szakosztály 1877-ben alakult meg a müncheni, a harmadik 1878-ban a kölni közgyűlésen; hátra volna még a negyediknek, a korunkban kiválóan fontos természet-tudományi szakosztálynak megalakítása. Teljes bizonyossággal hiszszük, hogy ha legközelebb szólunk ezen egyletről, annak megalakulását fogjuk jelezhetni.

A philosophiai szakosztály ülésén következő értekezések tartattak. Haffner, mainzi kanonok, szakoszt. elnök Albertus Magnusra, a német származásu ker. bölcészre tett vonatkozásaival (A. M. porai a kölni dominicanus egyházban nyugszanak) nyitá meg az ülést. Schlitz tanár fejtegette a bölcselet tanulmányozása iránti előítéletek alaptalanságát, Bardenhever a liber de causis-ról, melynek az egylet általi kiadása közelebb várható, szólott; dr. Brill, Lessing érdekes, polemikus ily című művéről: Der Beweis des Geistes und der Kraft; végül dr. Hertling az anyag problémájáról. Utóbbi értekezés nagy érdekű vitát keltett az ott levő philosophusok közt. Elnök jelenté, hogy a szakosztály már tavaly foglalkozott egy bölcseleti időszak folyóirat kiadásának eszméjével, s megbizta az elnökséget, hogy a terv kivitele felöl jelentést tegyen. Nézete az, hogy bármily szükséges és ohajtandó volna is ily folyóirat Németországban, mégis előbb körül kell nézni, számíthatna-e az rendes munkatársakra s elegendő közönségre? Ez iránt pedig még eddig teljesen megnyugtató válasz nem adható; ad-dig tehát jó lesz várni; időközben azonban a philosophikus tudományokkal foglalkozó kath. tudósok lépjenek személyes érintkezésbe s tanakodjanak a közös tevékenységi módról. Ebben maradt az ügy; hogy azonban a folyóirat a kiválóan philosophikus hajlamu német katolikusoknál nem fog sokáig magára vártni, kétségtelennek tartjuk.

A jog-és társadalomtudományi szakosztály már tavaly foglalkozott az államtudományi szótár eszmé-

¹⁾ L. 1877. 12 sz.

jével, s dr. Bellesheim, a német tudományos lapokból ismert író bízta meg az előmunkálatok megtételével, illetőleg a program elkészítésével. Nem lesz érdeknélküli, e program néhány pontját idézni: „A Görres-egylet államtudományi lexicon a létező ilyenmü vállalatokkal szemben kiválóan kijavító s helyreigazító jelleggel fog birni, mert mindenekelőtt kiüzdeni fog az állam-és egyházjog, természetjog, politika s a társadalmi tudományok modern téves tanai ellen. Ennek megfelelőleg főszó lesz fektetve azon alapfogalmak tisztázására, melyek a vallás és erkölesre, jog és törvényre, természeti és tételes jogra, állam és egyházra, család és tulajdonra vonatkoznak. A jog visszavezetendő ősforrására, Istenre; a természetjog, mint a tételes jogképződés alapja és mértéke, kellő méltatásban lesz részesítendő; hangsúlyozni kell azon erköles-jogi momentumokat, melyeken az emberi törvényeknek az egyének lelkiismeretére való kötelező volta nyugszik. Az állam s a társadalom, mint Istentől akart rendek, összeköttetésbe hozandók a ember s az emberiség céljával; a család kiemelendő, mint minden állami és társadalmi szervezet és fejlődés alapköve. Különös figyelemben fognak részesülni a nemzetgazdasági és társadalompolitikai kérdések. Azon káros rendszert ellenében, mely azokban csakis azon szempontokat kutatja, melyek az adás-vevésnél szerepelnek, teljes nyomatékossággal hangsúlyozandók a semmiféle emberi viszonytól el nem választható erkölesi és vallási szempontok. Az állam és egyház közti viszony feltüntetésében természetesen irányadó az egyház tanának s a kath. tudománynak kétségbevonhatatlan elvei. Szigoruan ragaszkodva a kath. állásponthez, tekintettel kell lenni modern társadalmunk specialis szükségleteire, kellő méltatásával a tényleges viszonyoknak. Az összes czikkeknak a mai tudomány követelményeinek kell megfelelniök. Ahol a tárgy igényli, a statistika is bevonandó. Általában a rendszeres előadásra nagyobb súly helyezendő, mint a történetire; tisztán történeti dolgok kizárva csak úgy, mint a mi tisztán földrajzi vagy népismei. Mégis különös figyelemben fog részesülni a germán és a római jog közti ellentét, s utóbbinak népméltányaink természetszerű kifejlődéséhez való viszonya. Mivel pedig állam- és társadalomtudományi lexicon kidolgozásáról van szó, nem pedig szoros értelmü joglexiconról, kizárandók a magán, és kereskedelmi, perviteli, büntető- és egyházi jogok részletességei, bárha itt is az általános elvek s a különböző rendszerek tárgyalásban fognak részesülni. A fontosabb czikkekhöz a szakszerű irodalom átnézete esatolandó.“ E program bővebben is meg-

vitattatott. A czikkek szerzőinek irod. tekintetben teljes szabadság biztosittatik, amde ahol elvekről lesz szó, ezeket illetékes szakemberek fogják előzetes vizsgálat alá venni. A főelvekre nézve megegyezés jövéen létre, kilátásba van véve a mennél előbbi megkezdés. Adja Isten, hogy a szükséges, várt munka mennél tökéletesebben sikerüljön, s mennél előbb megjelenhessék.

Említettük, hogy a történeti s irodalmi szakosztály e közgyűlés alkalmával alakult meg. Előzetesen dr. Hipler értekezett a patristikus idő történelmi világnézetéről, utána dr. Liesen a középkori legendaköltészetéről. Ezután indítvány tétetett egy történeti időszak folyóiratnak a szakosztály általi kiadásáról. „A történeti folyóirat irodalmi összekötő közege volna azon történetíróknak, kik Krisztust tartják a történet központjának s a kath. egyházat az emberi nem istenakarata nevelőjének. Apologetikus iránya nem lesz. Nem kath. írók, az említett elv körén belől, szívesen láttatnak. Szigoruan tudományos dolgozatokat fog hozni a történeti kutatás minden teréről, azonban általában nagyobb figyelemben részesíti a keresztény történetet, mint a kereszténység előtti, s a németet inkább, mint a külföldit.“ Évnegyedes füzetekben jelennek meg. A szerkesztő illő díjazást kap. E terv is eszmecserét idézett elő. Az eredmény az, hogy a szerkesztő díja utalványozva lett, s a folyóirat kiadása ténynyé vált. Nemsokára tehát meg fog jelenni. Ime ismét egy újabb terjeszkedése a kath. szellemnek a szakszerű tudományosság terén.

Végül szólni kell még valamit az egylet pályakérdéseiről. Az 1876-iki frankfurti közgyűlésen három példakérdés tüzetett ki. 1. Sz. Bonifacius élete. 2. A német philosophia bírálata Kant óta. 3. Sz. Albertus Magnus élete. Az elsőnek határideje a közgyűlés előtt telt le. Beérkezett két pályamü. Egyiknek sem volt a pályadíj — tekintélyes az — kiadható. A kérdés újra kitüzetvén, újabb határidőül 1880. marezius vége tüzetett ki. Újabb pályakérdést is tüztek ki. Tárnya: A manchesteriskola bírálatos története. Díjak: 1500 és 800 mark. Határidő 1881. marez. vége.

Tán kelletnél hosszasabban időztünk a közgyűlésen történetknél; amde ha tekintjük a csak kivonatosan közlötteknek fontosságát, azt a határozott szellemet, mely ép oly lelkesülten, mint tudományos kath. szempontból oly szakszerű szabatsággal vet világot a német kath. törekvésekre, — azt hisszük, mindenki, kit kath. szív hevít, ki fog menteni.

Szemle.

Zsasskovszky testvérek „**Temetőkönyv**“ (Fnebrale.) Halottas egyházi szertartások imákkal s énekekkel. Két, három és négy férfiszólásra kidolgozva s kellő utasítással ellátva,

kiadták Zsasskovszky Ferencz és Endre, egri székes-főegyházi karnagyok és képezdei zenetanárok. Az egri érseki hatóság jóváhagyásával. Eger, 1879. 8. v. 439. lap. Ára 2 frt 50 kr.

A correct egyházi zeneirodalom terén általa-

nosan ismert Zsasskovszky testvérek, zeneirodalmi működésük 25-dik évét a fenti ezim alatti mű kiadásával tették emlékezetessé. A jeles szerzők nevökhöz méltó s valóban hiánypótló munkával ajándékozták meg a kántor urakat; megtették az első lépést arra, hogy a bucsuztatókhöz szokott népszerű izlését, az e könyvben foglalt szabatos énekek által tisztázzák, nemesítsék. A lelkész és kántor urak kötelessége lesz ez után a jobb és szebb izlést a gyakorlat terén terjeszteni s ápolni, a falusi temetéseknel szokásos bucsuztatókat lassan-lassan elhagyni s azokat egyházi melódiájú énekekkel pótolni.

Nem a mű bírálata, hanem csupán annak ismertetésére vállalkoztunk. Álljon tehát itt a mű előszava:

„Midőn — mondják szerzők — „Cantica Sacra” műviünk végén Funerale cím alatt néhány (50) halotti éneket mellékelünk, azon reménynek adtuk kifejezést, hogy ha majd a halotti énekek szövegeinek bőségében leszünk, gondoskodni fogunk egy egészen önálló műnek kiállításáról. Azóta 19 év telt el, mely idő alatt mi — egyéb zeneirodalmi teendőink mellett — nemcsak országszerte használatban levő régibb s újabb halotti énekek gyűjtésével foglalkoztunk, hanem, hogy műviünk minél teljesebb s mind a nyelvezet igényeinek, mind a szent költészet jelen színvonalának megfelelő legyen, kéréseinkkel felkerestük nagyrészt egyházi hívatott költőinket, különböző alkalmakra szóló halotti énekszövegek teremtésére; így szerencsések valánk Kulcsár J., Kuliffay E., Mérhelyi L., néh. Mindszenty G., Pájer A., dr. Párvy S., Petheó J., Répássy J., Sebők L. és Szulik J. urak szíves közreműködését megnyerni. Fogadják mindannyian a szent ügy nevében hálás köszönetünket! Nagybecsű szövegeik kincsét képezik jelen gyűjteményünknek.

Hasonlóan Sánta István kolozsvári énekesz ur szíves volt jelen munkánk számára tizenkét Erdélyben divó halotti éneket küldeni, melyeknek habár szövegeik részben Szentmihályi egyházi énekes könyvében is feltalálhatók, nem vonakodtunk itt helyet adni, hogy könyviünk a Királyhágón túl is használatba jusson. A hozzánk sok oldalról beküldött halotti énekekből csak azok vétettek fel a gyűjteménybe, melyek úgy szöveg, mint zene tekintetéből legtöbb értékkel bírtak, legkevesebb javítást igényeltek. Általán véve a befogadott régibb temető-szövegek netán darabos nyelvezete óvatos simításnak, itt-ott ezikornyás dallamaik pedig egyháziabbs egyszerűsítésnek lettek alávetve. — Hogy pedig a temetési szertartás hosszúra ne nyuljon, egyes ének 5, 6, 7 versnél többet nem tartalmaz; az ének célja ugyanis enyhíteni a fájdalmat; a huzamos sok versből álló éneklés vagy növeli azt, vagy maga is utatóvá válik.

Jelen gyűjtemény a latin Zsoltárok és Liberale énekdarabokon kívül 275 verszetet tartalmaz. Könyvnyebb használhatóság céljából mindenik le van

hangjegyezve, s a szöveg biztosabb énekelhetés végett a dallam alá beosztva. Az énekek 2, 3 és 4 férfiszólamra vannak letéve, s keresetlen harmoniában tartva, mi által módjában fog állni az énekesznek körülményei szerint, a mint többed, vagy kevesebbed magával van, szemelhetni ki énekdarabot; de szolgáljon ez egyszersmind ösztönül arra, hogy részint szomszéd kollegáival, részint közvetlen környezetében magának egy temető-énekkart képezzen; ezzel a temetések is ünnepélyesbökké teheti, s e tekintetben való fáradozása anyagilag is hálásabbá válhatik a vége-hosszanélküli untató bucsuztatóknál. — Magasabb irmodorban tartott férfinyegyesek is feltalálhatók műviünkben, melyeknek a városokban, hol többnyire dalárdák is léteznek, nagy hasznát vehetni. A könyv végéhez pedig három éneket csatolunk férfikarban, fuvóhangszer-kisérettel, hogy a hol ilyenek előadására alkalom nyílik, az szintén kéznél legyen. Azonban ott, hol akár 3, akár 4 szólamu karban kell énekelni, az énekesz, mint az egésznek vezetője, gondot fordítson a tökéletes betanulásra; mert a karban való ének csak úgy szép, ha jól begyakorolva, szabatosan adatik elő. — A tempót illetőleg az énekek egyházi jellegöknél fogva lassan és áhítattal adandók elő.

Miután a koporsótétel szertartásához kevés énekkészletet találtunk, igyekeztünk ezt is utasításal s elegendő számú énekdarabbal ellátni.

Az utasítások s a rovatmagyarázatok szövegezése testvériünköl nt. Zsasskovszky József apátfalvi esperes-plebánostól valók.

Ekként munkánkat nyilvánosságra bocsátván, azon hitben élünk, hogy általa nemcsak némi hiányt pótlunk, hanem a temetési szertartás díszének emelésére, — az énekeszek, s közvetítésöknél a kerközség izlésének tisztázására s nemesítésére utat s módot nyitunk, ez levén célunk, melyért e munka napvilágot látott.

Az énekek a temetés sorrendje szerint vannak csoportosítva a könyvben: 1) a halottas háznál, 2) a halottas menet alatt, 3) liberák, 4) a sírnál és 5) a koporsóbatételkor. — Egyes énekek 5—6 versre terjednek; a nyelvezet tiszta. A zenei rész, a Zsasskovszkyak minden művét jellemző nemes egyszerűséggel és harmonikus könnyűséggel bír. A könyvben foglalt 275 ének közt 141 eredeti dallam van, melyek közül 46-nak Zsasskovszky F. a többinek pedig Zs. Endre a szerzője.

Nem hagyhatjuk említés nélkül azt sem, hogy a jeles szerzők és kiadók az 1878. évi párisi világkiállításán, sokoldalú didacticus zenetani munkáik s egyéb korszerű műveik után érdem-érem-és elismerő oklevéllel lettek kitüntetve.

Kántortanítóknál után e munka először is a papnöveledék figyelmét méltán kiérdemli, liturgicus voltánál fogva a növendékpapok annak nagy hasznát vehetik. És a tanítóképződéknél, hol az ifjak egyuttal kántorságra is képezetvén, e munka megbízható kézikönyvül szolgálhat minden alka-

lomra való számos új, régi 3 féle modorban lehangjegyezett énekei, s egyéb szükséges tudnivalók által. — Miután pedig e műben a pap minden temetkezési ténykedése t. i. az oratók, s responsoriumok (ez utóbbiak gregorian hangjegyekkel) bennfoglaltatnak, azt a plebános urak is rituale gyanánt bizvást használhatják, s egyuttal hivatva vannak nagyban közrehatni arra, hogy a nálunk sok ferdeséggel, szabálytalan fülsértő énekléssel járó temetkezési szertartás jövőre a kor szelleméhez mért szabályos, és az ügy szentségéhez méltó modorban menjen végbe.

A minden alkalomra szóló 275 ének közül 107 két, 76 három, 100 négy férfi szólamra átírva, illetőleg lehangjegyezve van.

A csinos kiállítás, a homályos időben is könnyen olvasható typos, s a mellett igen mérsékelt ár (egy-egy iv alig kerül 10 krba) s egyéb előnyök e munkát a kitűzött célra egyáltalán fogva alkalmassá teszik.

Ezek után csak az érdeklettek érdekében vélnék cselekedni akkor, midőn ezen gyakorlati irány, gazdag tartalma által megbecsülhetlen s nagy házagot pótló becses mű megszerzését nekik melegen ajánljuk.

Végre közöljük egri érsek önagyméltóságának f. év febr. 8-ról kiadott körlevelének a „Temető-könyv“-re vonatkozó ajánló sorait:

„Ismeretes dolog: mily üdvös hatásúak voltak, s mily épületes lendületet adtak az egyházi kar- és népéneknek, szerzőknek időről időre kiadott egyházi zene- és énekművei. Legújabbán kiadott eme munkájok is hivatva van, hogy a temetési szertartásoknál használtatni szokott énekeket megtisztítsa azon ferdeségektől, és a műizlést sértő visszasságoktól, melyek ezen énekekbe idő folytán vagy becsúsztak, vagy azokban régiebb időktől óta meghagyattak.

Nemcsak ohajtom, és kívánom tehát, hogy e könyvben foglalt temetési énekek a temetéseknel használtassanak, és lassan-lassan meghonosítassanak, hanem e cél sikeresebb elérése végett meg is engedem, hogy a lelkészek e könyvet templomaik pénztáraiból megvehessék, és az ily módon megvett könyvet, mint a templom tulajdonát, használat végett kántoraiknak átadhassák. A könyv az egri lyceumi könyvnyomdából rendelendő meg, s mivel ott a fentebb kitétt áron csak füzve kapható: a bekötési díj is a templomok pénztáraiból fedezhető.

Adja Isten, hogy a szerzők és kiadók nagy fáradságát a megérdemelt szellemi és anyagi siker jutalmazza.

Arany biblia. Goldene Bibel. Die heil. Schrift. Ill. von d. grössten Meistern der Kunstepochen. Herausg. von A. v. Wurgbach. Photographiedruck von M. Rommel. Stuttgart, Neff Pál.

A művészek, bármely időben működtek légyen, s bármely nemzethez tartoztak is, a biblia illust-

rálását mindenkor feladatukul tüzték ki, melynek hol több, hol kevesebb szerencsével feleltek meg. Mindig az volt céljuk, a főmozzanatokat ábrázolni és a biblia szavaihoz egy maradandóan látható képet fűzni. Ez alap gondolat által vezérelve működött a képzőművészet négy század folytán; bár-mint változtak is a nézetek az izlés és a szépség fogalmáról, s másrésztől bárhányszor terelgetett a művészek érdeklődése más tárgyakra, a sz. irás mindig ama kiapadhatlan forrást képezé, a mely számtalan tehetséget termékenyített, és mindig ama képesítő erőt nyújtá, a melynek következtében a legjelesebb művek teremtettek.

Nem ritkán tétetett kísérlet, a sz. irás egész tartalmát egy terjedelmes képsorozat tárgyává tenni; e helyütt csak az ismertebb e nemű termékeket, a Rafael-bibliát, mint legkitünőbbet, s a Doré féléit, mint a legifjabbat, akarjuk felemlíteni. De mindazon művek a művészek egyéni bélyegét hordják többé vagy kevésbé magukon, és nem ritkán a rég elmúlt idők izlésének annyira hódolnak, hogy azok mai nap már csak mint ódonságok tekintenek. Másrészt pedig a közelmúlt századokban alig merült fel egy kiválóan tehetséges művész, a ki nem a sz. bibliából nyeré amaz ihletet, mely őt képesíté, az abból nyert egyik vagy másik cselekmény tárgyát oly eminens módon ábrázolni, hogy neve ama bibliai cselekménnyel csaknem mulhatlanul összefüggésben látszik lenni. Még csak Rubens, Poussin, Michel Angelo, Fra Bartolomeo, Titian és Rembrandt világhíű képeit említjük meg.

Ilyféle reminiscenciák tekintélyes számú művészre alkalmazhatók, és följegyzésre méltó azon körülmény is, hogy majdnem minden tehetség más bibliai esemény ábrázolásában vált ki a többi közül, úgy hogy bizonyos, a bibliából merített események, p. o. az utolsó vacsora Leonardo da Vincira, a kánai menyegző Paulo Veronesere, Krisztus születése Correggióra sat. emlékeztet akarunk ellen is.

A jelen vállalat célul tüzte ki, a festészet remekeit, a melyeknek tárgya a bibliából merített, e festmények létezésüket köszönhető leghiresebb rézmetszésekkel egyesíteni, és így egy nagyszerű képes bibliát létesíteni, a mely nem egy egyetlen művész lángeszéből származott, hanem a melyhez a századok legnagyobb mestereinek mind-egyike a legjobbat, a legkitünőbb mesterművet szolgáltatta.

Magától értetik, hogy ehhez csak oly művek választathattak, a melyek műbecsök folytán a művelt világ által mint fölülmulhatlan mesterművek ismertettek el.

Azért czimeztetett „Arany bibliának,“ mert ez a művészet legnemesebb századok alatt tisztult színaranyát fogja tartalmazni s a legértékesebbet fogja egyesíteni, mit a művészet valaha létesített.

Az egész szent irás 100 lapból, változatosan fénykép-nyomatásban, nagy ivrét alakban (magassága $46\frac{1}{2}$, szélessége $34\frac{1}{2}$ cm-ter) fog állani; 50 lap az ó-testamentomot, 50 pedig az új-testamentomot fogja ábrázolni. Minden lap a reá vonatkozó biblia-szöveggel lesz ellátva.

Az ó-testamentom 25 füzetből, az új-testamentom szintén 25 füzetből fog állani. — Mindegyik füzetnek ára — melyek egyenkint nem adatnak — 90 kr o. é. — A mely ár a munka nagyszerű kiállítása és maradandó becsénél fogva valóban hallatlan olcsónak mondható. A füzetekinti megjelenés megkönnyíti annak beszerzését, s mindenki anyagi erőfeszítés nélkül juthat birtokába a világ legnagyobb műkincseinek, a szó legszorosabb értelmében, a melyek a legnemesebb s legélvezetdúsabb forrását képezik az áhítatosságának egész nemzedékekre.

Ajánljuk tehát e szép s maradandó becsű munkát olvasóinknak.

Hazánkban e munka terjesztésére Szolcsányi Gyula egri jó hírnevű könyvtáros vállalkozott, a ki a megrendeléseket pontosan fogja eszközölni, s kívánatra annak első füzetét bárhova szívesen megküldi megtekintésül is.

Deutscher Hausschatz in Wort und Bild. Illustrierte Zeitschrift. Regensburg. Pustet. Évenként 18 füzet à 40 pf. (kb. 15—20 kr.) V. évf.

A minálunk is meglehetősen ismert Pustet-féle Hausschatzról nem szólnánk s talán felesleges is azt a kath. olvasó közönség figyelmébe ajánlani, ha nem volna szándékunk ennek kapcsán némely más dolgokat is érinteni.

A kath. hitéletnek minden téren való növekedése Némethonban magával hozta, hogy nemcsak kath. alapon álló politikai és szaklapok, hanem kath. szellemű irodalmi, kritikai, különösen pedig szépirodalmi és ismeretterjesztő lapok is keletkeztek. Így

állott elé az einsiedelni Alte und Neue Welt, most már 11. évfolyamában, s 40,000 példányban jelenik meg most, (az adatok Woerl hirlapstatistikájából valók) s így követte azt a Hausschatz, mely most 5-ik évi folyamát futja, mindig emelkedve úgy a közönség pártolása, mint a lap szellemének s tartalmának gazdagsága által. 30,000 példány nyomatik belőle. Regényei, novellái, a mostani évfolyamban p. a „Die Fugger und ihre Zeit“ című korrajz, Seeburgtól, kinek néhány novellája a csanádi növ. papok fordításában nálunk is ismert, az irány s előadás szépsége mellett, mind bírnak azon kath. háttérrel, melyet kath. közönség számára való lapban okvetlen megkívánunk. Az életrajzok, ismeretterjesztő, történet-apologetikus, kivált pedig az ügyesen írt természettani czikkek szintén csak arra hivatvák, hogy feleslegessé tegyék a „Gartenlaube“-t és hasonló szellemű társait.

De nemcsak az említett két lapja van a (német) kath. közönségnek, több is van már hasonló irányu. Így p. a „Die heilige Stadt Gottes“ illusztr. Zeitschr. für Unterhaltung, Belehrung und relig. Anregung, mely a steyli missióházban jelenik egy szegény pleb. által szerkesztve. Évenként 16 füzet, képekkel, szépirodalmi, ismeretterjesztő tartalommal. — „Katholische Familienblätter“ 18 füzet. Kiadja Hueh Neissében. Egy füzet 20 lapon, ára 20 pf. kb. 8—10 kr. — Augsburgban jelenik meg a „Cornelia.“ S a paderborni Bonifacius egyelet is kiad tagjai számára ily irányu hirlapot.

Mindez szép, s követni való. A Tájékoztató januári számában Szabó Imre szombathelyi püspök ö maga megpendíté egy kath. szépirod. és ismeretterjesztő képes hetilapnak a Szent-István-Társulat általi kiadását. S csakugyan innen kellene valaminek jönnie. Az Encyclopaedia, Szentek élete, Cantu be vannak fejezve; nem volna-e czélszerű a Családi lapokhoz újabb kiadásban visszatérni. Véleményünk szerint a Házi könyvtár nem töltheti ki teljesen a társulatnak nagyobbra teremt tevékenységét.

Könyvészet.

Aigner Ludwig. Ungarische Volksdichtungen. Uebersetzt und eingeleitet von A. L. II. Aufl. Budapest. 8 r. 227. l. Ára 1 f. 50 kr. — Épen lapunk bezártakor kaptuk meg Aigner L. Kiadóhivatalától: „Petőfi-évkönyv“ — „A multról a jelenek,“ — mindkét mű a Petőfi társaság kiadványa. Átnézzük, hogy hozzászólhassunk.

Buday József. A fekete asszony vagy az oroszországi pestis, annak keletkezése, óvszerei és orvoslása. Budapest, Lampel R. Ára 30 kr.

A közelmúlt titkaiból. A muszka intervencziótól a Dunai konföderációig.) II. füzet. Budapest, 1879. 8. r. 158 lap. Légrády testvéreknél. Ára 40 kr.

Abt, A. die kathol. Kirche in Rumanien und in Bulgarien. (Würzburg) 48 kr.

L' Année politique 1878., cinquieme année, p. A. Daniel. Paris 3 francs 50 cent.

Bickell, G. Metrices biblicae regulae exemplis illustratae. (Innsbr.) 90 kr.

L. Blanc. Dix ans de l'histoire d'Angleterre. Tomes I. II. 8. Paris. 7 francs.

Bolanden Conrad v. Die- Bartholomaeusnacht. Historischer Roman. 2 Bde. 4 ft 22 kr.

Brunner Sebast. Das Leben des Noriker-Apostels St. Severin von (Schüler Eugippius. Aus d. Latein. mit Einlgt., Erklär. etc. (Bécs) 1 ft 60 kr.

R. Chantelauze, le cardinal de Retz et ses missions diplom. a Rome. 8. Paris. 8 fres.

Cuno, J. G. Vorgeschichte Roms. I. Thl: die Kelten. (Lipsee.) 10 ft 80 kr.

- Eberhard*, Bischof. Kanzelvortraege. IV. Bd. Gelegenheitspredigten. (Trier.) 2 ft 52 kr.
- Förster*, Fürstbisch. Gesammelte Kanzelvortraege. III. IV. Theil. Homilien auf d. Sonntage. 4. Ausg. 2 Bde. (Regen b.) 3 ft 60 kr.
- Gams*, P. Zur Geschichte d. Span. Staatsinquisition. (Regensb.) 1 ft 8 kr.
- Grundkötter*, B. H. Sieben Fastenpredigten über die Sünde. (Munster) 60 kr.
- **György István*. Emlékezünk régiekről. Egyházi szózat, melyet a nagyszabeni történeti emlékü s újból megnagyobbított Szent-Kereszt-kápolna 1878. okt. 31-én történt fölszentelése alkalmával mondott György István. 8. r. 19. lap. Ára?
- Hundhausen*, L. J. Die beiden Pontifical-Schreiben des Apostelfürsten Petrus. II. Bd. das zweite Schreiben. (Mainz.) 4 ft 80 kr.
- **Kanyurszky György*. A műveltség szabályai növendékpapok számára. II. kiadás. 28 lap. Ára 15 kr.
- Ketteler Wilh.* Em. Fahr. v. Bisch. v. Mainz. Briefe von und an denselben. Herausgegeben von Dr. I. M. Raich. Mit dem Bildnisse des Verewigten. (Mainz.) 5 ft 85 kr.
- **Luga L.* „Olvasmányok a magyar nép számára.“ Egri Népkönyvtár IV. füzet. Kiadja: az egri egyházmegyei irodalmi egylet. Eger, 1879. 8. r. 47. lap. Ára 15 kr.
- Montalembert*, Graf K. die Mönche des Abendlandes. VI. u. VII. (Schluss-Band. (Regensb.) 9 ft 90 kr.
- Petz*, F. S. Philosophie der Religion. (Mainz.) 1 ft 20 kr.
- Röhm*, J. Predigten auf die Feste der seel. Jungfrau. (Passau.) 1 ft 30 kr.
- Rohrbacher*. Unwersalgeschichte der kathol. Kirche. 16. Band. Deutsch bearb. v. B. Neteler. 2 ft 70 kr.
- Schneider*, P. A. Erklärung der Regel des heil. Benedikt. Nach d. Anmerk. d. Abtes Joach. v. Fischingen. (Regensb.) 1 ft 8 kr.

*-gal jelezzük a szorosán vett kath. magyar munkákat.

- Schüch P.* Ignaz. Handbuch der Pastoral-Theologie. 4. Auflage. Lfg. 1—3. a 1 ft 50 kr.
- Stanley*, H. M. Wie ich Livingstone fand. Deutsche autoris. Ausg. 2 Bde. (Lipese.) 12 ft.
- **Tódor József*. A friedlingeni káplán. Oktatóbeszély, írta dr. Molitor Vilmos, fordította dr. Tódor József. Károly-Fehérvártt, 1879. Nyolczr. 221 l. Ára 60 kr o. ért. Kapható a fordítónál.
- Woerl*. Statistik der katholischen Zeitungen und Zeitschriften in der ganzen Welt zu Neujahr 1879. 60 kr.
- Veress Sándor*. A magyar emigratio keleten. 2 köt. (Bpest) 3 ft 50 kr.
- **Vincze Ambró*. Szent Elmélkedések. A pécsi egyházmegyei hatóság jóváhagyásával. Eger, 1879. 16. r 58 lap. Ára 60 kr.
- **Zsaskovszky Ferencz és Endre*. Temetőkönyv. (Funerale). Halottas egyházi szertartások imákkal és énekekkel. (Eger.) 2 ft 50 kr.

— *A dr. Toldy László* által jelesen szerkesztett „Katholikus Hítség“ mely a mélt magyar püspöki kar pártoló ajánlása mellett jelenik meg, februáriusi füzeté, husvétra és husvét után való vasárnapokra hoz sz. beszédekét, összesen tízet, mind a tíz jeles francia és német szerzők után fordítva. A gondos szerkesztő mindent elkövet, hogy a külföld jelesebb termékeit tiszta magyarsággal ültesse át hazai egyháziroaldalmunkba. E gondnal szerkesztett folyóiratot ajánljuk főképp a lelkészkedő papság pártfogásába.

— *Havi Közlöny*. Temesvár. szerkeszti Tokody Ödön. Ára 4 ft. E főleg gyakorlati s a lelképásztorság köréből vett kérdéseket tárgyaló közlöny érdekes számaint ajánljuk a lelkész urak figyelmébe. Sajnálattal említjük, hogy a mult évi folyam teljesen elfogyott. Egyébiránt jó jel!

— A „Tájékoztató“ — és „Uj Magyar Sion“ jeles havi folyóiratokat sem hagyhatjuk említés nélkül. Mindkettő régiebb és ismeretesebb, mint hogy részletes ajánlatra szorulna.

Irodalmi vegyesek.

— *A kath. hírlapírók* pápa ő szentsége előtt kifejezett hódolatokról Rómából ezeket jelentik febr. 22-ről: Pápa ő szentsége ma körülbelül 1000 különféle nemzetiségű katolikus hírlapíró fogadott, kik 1302 egyházi lapot és folyóiratot képviselnek, melyek kiadásában több mint 15,000 író vesz részt. Monsignore Tripepi felolvasta az üdvözlő és hódoló feliratot, mely a hírlapírodalom törekvéseit az egyház jogainak védelmére constatálta. Ő szentsége válaszában kiemelte annak a szükségességét, hogy a katolikus napisajtó szembeszálljon ama sajtóval, mely társadalmat megmérgezi; egységet ajánlott a keresztény elvekben és mérsékletet a hangban; gáncsolta azokat, kik az egyház komoly életérdekeit érintő kér-

déseket saját önkényök szerint akarják megoldani; vitatta az egyház jogait a világi uralomra és a hírlapírókat bátorította: kimutatni ez uralom visszakövetelésének szükségességét, mely sohasem volt akadály a népek jólétének. Olaszország virágzásának, Rómának pedig fénye volt. Végül felszólította ő szentsége a hírlapírókat, hogy küzdjenek amaz elvek fentartásáért, melyek a társadalmi rend és a civilisatio alapjául szolgálnak. A sajtó képviselői erre péterfilléreket, feliratokat és albumokat nyújtották át. A küldöttségben több püspök is volt.

— *Pár hét múlva meg fog jelenni* „Az én első római utam és vaticani zarándoklatom 1877-ben.“ Írta Lonkay Antal. Alulírt intézet egy ter-

jedt és tiszteletreméltó olvasóközönség sürgetéseinek tesz eleget, midőn a fenteimzett, köztetésben részesült munkát több mint 40 ivnyi kötetben közrebocsátja. Megnyitjuk reá az aláírást márczius 10-ig; és pedig egy-egy csinosan fűzött példányra 1 frt 80 krjával. növendékpapoknak 1 frt 20 krjával, minden 10-et gyűjtőnek egy-egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk. Budapest, febr. 13. 1879. A „Hunyadi Mátyás“ kath. irodalmi és könyvnyomdai intézet.

— *Megrendelési felhívás* „Három nagyheti szent elmélkedés“ című munkára. Nagyérdemű paptársaim, kik a középtanodai ifjuság oktatása és nevelése körül fáradoztak, vagy e téren ma is elhivatással munkálkodnak, tapasztalásból tudják, hogy a magasabb tudományos műveltségre törekvő ifjak szív-érzelmeinek nemesítésére, vallás-erkölcsi élet-irányuk fejlesztésére s a valódi jellemképzésre mennyire fontos, sőt mellőzhetlen tényezőkként hatnak a jól felfogott s a tanulók vallásszükségletét kielégítő hitoktatói beszédek, legkivált pedig a szokásos nagyheti szent gyakorlat alkalmai. Bennem is e tapasztalat táplálta a kiváló munkakedvet és állandó lelkesedést az iránt, hogy az ifjuság vallásos szellemben való művelésére ezen annyira kedvező alkalmakat a lehetőleg gyümölcsözővé tegyem. Célom elérése érdekében kifejtett munkálkodás közepette azonban igen gyakran kelle éreznem egyházi-, nemzeti irodalmunkban e tekintetben felmerülő hiányt. Azért mindig ohajtva vártam valamely — e nemben irányadó mű megjelenését. Miután pedig a meggyőződésem szerint annyira fontos nevelésügyi ügy érdekében írói névvel és tekintélyvel rendelkező kartásaim részéről a nyilvánosság előtt semmi mozgalom nem jött létre, határoztam el magamat tíz évi hitoktatói működésem alatt készített beszédeimből három nagyheti szent elmélkedést sajtó alá rendezni, és miután a két hóval ezelőtt sajtó alól kikerült mű fölött a főtiszteendő egyházmegyei főhatóság szigorú bírálatát kikértem és annak kedvező eredménye lett, engedélyt nyervén jelzett című művemmel a nyilvánosság előtt való felléphetésre: nagyérdemű paptársaim becses figyelmét és pártfogását teljes tisztelettel felhívom. A 8 $\frac{1}{2}$ ivre terjedő és finom vagy velin-papírra nyomtatott mű ára 80 kr. Maros Vásárhelyt, 1879. január 10. Karácson Márton, főnöveldei igazgató.

— *Felhívás és kérelem*. Tagadhatatlan, hogy hazai irodalmunkban a szorosabb értelemben vett katolikus irányu, valamint kath. hittudományi könyvek ága épenséggel nem szegény. Mindamellet tapasztalható, hogy a könyvpiaczen e szakma oly gyengén van képviselve, oly szegény állást foglal el. Ezenkívül irodalombuzgó egyletek és magánosok nem csekély számú művet adnak ki a kath. irodalmunk gyarapítására, de mindezek pályafutása vajmi rövid, mert az előfizetők megkapván példányaikat, a fönmaradók ott hever-

nek elrejtve a világ elől, padláson vagy kamrában, egy év mulva elfeledte a világ, hogy léteznek. A tudós vagy könyvbarát pedig panaszkodik és csodálkozik kath. irodalmunk szegénysége fölött. Azt hisszük, e bajon könnyen lenne segítve, ha a nevezett irodalomág központi képviseltetését találna a fővárosban, hol minden kapható, de könyv-árusi forgalomban nem levő mű egy pár példányban raktáron volna. — Jelenleg tőlünk egy az egész magy. kath. irodalmat (a mennyiben hozzáférhető) felölélő könyvjegyzék van sajtó alatt, mely 10–14 nap mulva fog napvilágot látni. E jegyzék szerkesztésénél magunk éreztük, mi hiányosan lehet csak összeállítani a szóban forgó szakmát, s ezért tisztelettel kérjük ezennel mindazon t. egyleteket és magánosokat, kik bármilyen kath. magyar könyvet kiadtak, hogy azt egy példányban nekünk forduló póstával kereszt kötés alatt megküldeni, reá irván a borítékra a könyv bolti árát, valamint azon árt, melyen nekünk azt meg kell fizetnünk. Meg vagyunk győződve, hogy jegyzékünkben hirdetve nem egy munka kelhet el számos példányban, mely most elrejtve mint holt tőke hever, elkelhet pedig annál inkább, mivel jegyzékünk 20,000 példányban nyomattatik és küldetik szét. Tisztelettel Tettey Nándor és társa könyvkereskedése Budapest.

Örömmel jelezzük könyvárusainknak a kath. egyházirodalom iránt ébredező figyelmét. Ez uttal megemlítjük, hogy Szolcsányi Gyula, jó hírű kath. egri könyvkereskedő évek óta szorgalommal gyűjtögetett és szakszerűen rendezett kath. bibliographiája már sajtó alatt van. E nemben ez lesz az első kath. bibliographia a kath. magyar egyházirodalomról. Ha kettő lesz, sem fog ártani; talán a kettő nyomán sikerülni fog egy teljes bibliographiát összeállítani.

— *Az egri egyházmegyei irodalmi egylet* válaszmánya február 20-án ülést tartott, melynek lefolyásáról közöljük a következőket: 1. Az erdélyi egyházmegyei irodalmi társulat végleg megalakulván, üdvözlí a testvéregyletet működése kezdetén, csereviszonyba lép vele kiadványaira nézve, s megküldi neki alapszabályait s a Népkönyvtár négy füzetét. 2. A Mindszenty-síremlék megrendeltetett, s marczius végén rendeltetése helyére lesz szállítható. A további intézkedések a jövő vál. ülés számára tartatnak fen. 3. Luga L. a népkönyvtár szerkesztője jelenti, hogy a népkönyvtár IV. füzete megjelent „Olvasmányok a magyar nép számára“ címmel. Ezzel a Népkönyvtár egy évfolyama befejeztetett. A folytatásra nézve határozatotott: Az egylet a Népkönyvtárt mindenestre folytatni fogja, úgy azonban, hogy nem szándékozik időhöz kötötten kiadni az egyes füzeteket, s épen ezért nem fog előfizetést hirdetni, hogy így a kiadásban a körülményekhez képest, időhöz kötve nem lévén, szabadabban mozoghasson, s esetleg nagyobb tevékenységet fejthessen ki. A tagok felkéréndők.

hogy a Népkönyvtár berendezése iránti véleményeket az egylettel tudassák. 4. A népkönyvtáraknak ajánlható könyvek jegyzékét, melylyel az egylet szerencsés kezdeményezést tett, újabbban bővítve s kiigazítva szándékozáván az egylet kiadni, ez ügyben a tagokhoz felhívás fog intézteni, hogy az általuk ismert könyvek közül a jegyzékbe méltókat ajánlani sziveskedjenek. 5. Egy vál. tag szóba hozván azt, hogy tévedésbe ejtetett nem egyszer azért, hogy a kath. lapokban ajánlva, hirdetve és regisztrálva volt munkákat hozott meg, s csodálkozására nem egyszer kapott határozottan katolikusellenes terméket: kéri az egyletet, emelje fel e tekintetben, mint irodalmi testület szavát. Ez ügy a választmányban élénk eszmecsérét keltett. Csakugyan sajnálattal constatáltatott, hogy kath. lapjaink egy része gyakran esik e hibába: hogy a külföldi kath. lapok teljesen elzárják hasábjait a nemkath. munkák hirdetésétől; hogy az egylet ugyan saját hatáskörében nem segíthet e dologon: mindazáltal ezen ügyet kellő módon a kath. lapok szerkesztőinek figyelmébe fogja ajánlani.

— *Megrendelési felhívás.* „Korunk két főkérdése” mint minden vallás-bölcselet alapja című munkára. Irta: Dr. Dippel József. Német eredetiből fordította: A Pécsi növendékpapság Sz.-Pál-Társulata. Szerző műve első részében felveti e kérdést: „Mi az ember?” Czáfolja a pantheismus, materialismus és atheismus által az ember lényegéről, eredetéről felállított tarthatatlan hypothesisokat: kimutatja az emberi lélek szellemiségét, halhatatlanságát és így az állati lélektől való különbözőségét. A munka második részében pedig a második főkérdésnek: — „Van-e Isten?” — megfejtésével fogjalkozik. Bizonyítja Isten létét s különös súlyt fektet a világtani érvre: czáfolja az ez ellen Kant, Froschhammer, Viegang és Strauss által felhozott ellenvetéseket: kimutatja az atheismus alaptalanságát a tudományokban és forradalmi voltát a társadalomban. A modern tévelyek ellen felhozott érvei oly logikai következtetéssel vannak összeállítva, oly győzők, hogy előlük kitérni lehetetlen; nem egy észből vett bizonyítékot találunk benne, melylyel a legnevezetesebb művekben sem találkozunk. A folyó évi május hó közepén megjelenő, 21—22 ivre terjedő mű ára tömeges pártolás reményében 1 frt. 30 kr-ra (Bolti ára 1 frt. 60 kr.) van szabva s a megrendelőknek utánvétel mellett fog

az megküldetni. Gyűjtőknek 10 megrendelt példány után tiszteletpéldánnyal szolgálnak.

— *Kuthennek.* e korán elhunyt egyházi írónak egyik hátrahagyott beszélyét közli a „Katholikus Hetilap”-ban az elhunyt barátja, dr. Ompolyi. Arról is értesültünk, hogy a boldogultnak a tápió-györgyei temetőben nyugvó hamvai felé váczegyházmezei paptársai díszes emléket emeltek s hogy Gyurinka Antal, nagykőrösi esperes-plebános ur, e derék egyházi író már elkészült a jeles író összes hátrahagyott műveinek sajtó alá rendezésével. A korán elhunyt jeles író műveinek egybegyűjtése és kiadása magának Peitler Antal ő nagyméltóságának ép oly kegyeletes, mint dícséretet érdemlő eszméje.

— *Értesítés.* Bartók István „Vallásszabadság” stb. és Sullay István „Szabadelvűség” stb. című munkái nyomdai akadályok folytán csak márcz. közepén fognak megküldethetni a t. előfizetők- és megrendelőknek.

— Van szerencsém t. e. lelkipásztortársaimmal tudatni, hogy már megjelent a következő munkám: „Történetekkel és magyar közmondásokkal felvilágosított egyházi beszédek nagyjöjtre.” Hét év folyam. 8-adrót. 21 iv. 340 lap. Ára füzve 1 frt 50 kr. vagy hat intentió. A vasár- s ünnepnapj hatodik évfolyam és az alkalmi beszédek négy kötete szintén megszereshető készpénzen vagy intentiókra. Zsámbék (Buda mellett) február 18. 1789. Huszár Károly esperes-plebános.

— Az „Egri Népkönyvtár” 1878. évi folyama négy füzetben jelent meg. A 4 füzet ára 1 ft kapható Egerben a lyc. könyvnyomdában és minden könyvkereskedés utján. A füzetek egyenkint is megrendelhető.

I. füzet. „Téli Esték.” Vegyes tartalommal. Ára 35 kr.

II. füzet. „Róma.” Ismeretterjesztő olvasmány az „örök városról.” Irta Luga L. Ára 30 kr.

III. füzet. „Pázmány Péter.” élet és korrajz. Irta Bartók István. Ára 20 kr.

IV. füzet. „Olvasmányok.” Vegyes tartalommal. Ára 15 kr.

Az egri egyházmegyei irodalmi egylet ez évben is folytatni fogja az „Egri Népkönyvtár” kiadását: de nem időhöz és ivszámhoz kötött füzetekben. Minden egyes füzet a megjelenésekor kitett áron lesz kapható.

TARTALOM:

A Görres-egyletről.

Szemle. Zsasskovszky testvérek.
„Temetőkönyv.”

Arany biblia. Goldene Bibel.
Deutscher Hausschatz in Wort und
Bild.

Könyvészet.

Irodalmi vegyesek.

A megrendelések teljesítésére ajánlja magát **Szolcsányi Gyula**, könyvkereskedő Egerben.

Nyomatott az érseki lyceum könyvnyomdájában, Egerben, 1879.